

Toespraak minister Kamp van Sociale Zaken en Werkgelegenheid tijdens het Jaarcongres Brede School op 23 mei 2012 in Utrecht.

Dames en heren,

Allereerst hartelijk dank voor de tien adviezen die ik zojuist in ontvangst mocht nemen. Uit de adviezen komt naar voren dat de inzet van alle partijen nodig is als het voor mensen makkelijker moet worden om hun werk met andere taken te combineren. Met alle partijen bedoel ik de overheid, werkgevers, werknemers, onderwijs en kinderopvang.

Alleen met een brede aanpak kunnen knelpunten rond dagindeling worden weggenomen. De Rijksoverheid draagt daar onder meer aan bij met experimenten op het gebied van school- en kinderopvangtijden. De overheid gaat ook in kaart brengen of regels onbedoeld een soepele combinatie van werk en andere verplichtingen in de weg staan. Ik kom daar zo op terug.

Uw congres vandaag is ook een bijdrage aan die brede aanpak omdat alle betrokken partijen vertegenwoordigd zijn en u dus al direct met elkaar in gesprek kunt gaan.

Het is om meerdere redenen belangrijk dat mensen hun baan, gezin en andere bezigheden, zoals studie, recreatie, vrijwilligerswerk of mantelzorg, goed op elkaar kunnen afstemmen. Een van die redenen is dat het nodig is dat deeltijdwerkers langer gaan werken. Dat moet voor hen aantrekkelijk worden gemaakt.

Dit is nodig, hard nodig, omdat er grote veranderingen aankomen op de arbeidsmarkt. Op de korte termijn loopt de werkloosheid door de recessie weliswaar nog op, maar op de langere termijn ontstaan personeelstekorten doordat de beroepsbevolking vergrijst. De gemiddelde leeftijd van de Nederlandse werknemer is de afgelopen twintig jaar gestegen van 36 jaar naar 41 jaar. Die stijging gaat door. Straks kunnen vacatures niet meer worden vervuld en blijft werk liggen, met alle gevolgen vandien.

Ook de betaalbaarheid van onze voorzieningen komt onder druk te staan als steeds minder werkenden de kosten daarvan moeten opbrengen. Ik wil dit illustreren met een voorbeeld: in 1957 stond er tegenover zes werkenden één AOW'er. In 2010 waren dat vier werkenden op één AOW'er. En in 2040 zijn er nog maar twee werkenden tegenover één AOW'er.

Met dat toekomstbeeld is het noodzakelijk dat iedereen die kan werken dat ook doet, dat mensen met een kleine baan meer uren gaan werken en dat alle werknemers er voor zorgen duurzaam inzetbaar te zijn.

We weten inmiddels uit ervaring dat vrouwen nauwelijks bereid zijn om een deeltijdbaan te verruilen voor een volledige baan. De vaak moeizame combinatie van werk, zorg- en andere taken is hiervoor een belangrijk struikelblok. Het moet voor mannen én vrouwen makkelijker worden om naast hun werk ook andere dingen te doen.

Daar kan de overheid niet alleen voor zorgen. Werkgevers en werknemers kunnen onderling afspraken maken over bijvoorbeeld flexibel werken, aangepaste werktijden en thuiswerken. Daar komt gelukkig steeds meer aandacht voor.

Zo ligt er een initiatiefwetsvoorstel van de parlementariërs Van Hijum en Van Gent in de Tweede Kamer. Het geeft werknemers het recht om aanpassing van hun werktijden en werkplek te vragen. En de werkgever mag zo'n verzoek alleen afwijzen als daar een goede reden voor is.

Als de wet er komt dan moeten werknemers niet alleen naar hun nieuwe rechten kijken. Zij moeten ook hun plichten in de gaten houden. Werknemers moeten daar zorgvuldig mee omgaan en vooral ook het belang van hun werkgever niet uit het oog verliezen.

De overheid wil de combinatie van werk en privéleven beter mogelijk maken door de tijden van scholen en alle vormen van kinderopvang op elkaar af te stemmen. Minister Van Bijsterveldt van OCW en ik werken wat dit betreft nauw samen en zijn verheugd dat de gemeenten Nijmegen, Wijchen en Zaanstad hierin een voortrekkersrol gaan vervullen.

Zij zullen de lestijden en de tijden van de kinderopvang naadloos op elkaar laten aansluiten. Ouders hebben dan duidelijkheid en zekerheid. Werkgevers in de regio's rond deze gemeenten worden bij de nieuwe aanpak betrokken. Zo moet blijken of een goede afstemming van kinderopvang- en schooltijden enerzijds en werktijden anderzijds te realiseren is. Tot slot moet op deze manier duidelijk worden of er – zoals ik al zei – regels zijn onbedoeld het combineren van taken bemoeilijken.

Ik begrijp dat vertegenwoordigers van deze gemeenten hier zijn. Ik wens u veel succes met uw rol van voortrekker op het gebied van dagindeling. Andere gemeenten kunnen later hun voordeel doen met uw ervaringen. Het Landelijk Steunpunt Brede Scholen gaat uw ervaringen verspreiden onder hen verspreiden. Dat gebeurt met nieuwsbrieven en bijeenkomsten in het land.

Er is een tweede initiatief van het kabinet. Het eerste – dat ik net beschreef – gaat uit van de bestaande budgetten en de bestaande regels. Onderwijs en kinderopvang op de wijze waarop het nu georganiseerd is naast elkaar. Voor wat betreft de budgetten: die van de rijksoverheid voor primair onderwijs en

kinderopvang voor Nijmegen, Zaanstad en Wijchen bedragen respectievelijk 82, 87 en 24 miljoen euro.

Dan het tweede initiatief. Daarbij gaan we opnieuw uit van de bestaande budgetten, maar laten we regelteugels vieren. Vorige week heeft het kabinet besloten dat er een experiment komt met een sluitend dagprogramma waarbij onderwijs en buitenschoolse opvang elkaar van de vroege ochtend tot het eind van de middag afwisselen. Er is dan de hele dag opvang en les. In afwijking van de regels mag dat ook een afwisseling zijn van bijvoorbeeld blokken van 2 uur les en 1 uur opvang.

Dit experiment moet inzicht geven in de gevolgen van zo'n volledig programma voor de onderwijsprestaties en voor het welbevinden van de kinderen. Ook moet duidelijk worden of ouders meer gaan werken en of zij werk en andere verplichtingen makkelijker kunnen combineren. Tot slot worden de gevolgen van zo'n dagprogramma voor leerkrachten en pedagogisch medewerkers in kaart gebracht.

We beginnen met dit experiment in het schooljaar 2012-2013 en het is niet gericht op hele gemeenten, maar op samenwerkingsverbanden van kindercentra en scholen. Zij kunnen zich vanaf september aanstaande bij het ministerie van SZW melden.

Dames en heren, knelpunten bij het combineren van werk en privéleven ontstaan o.a. doordat school- en kinderopvangtijden niet steeds op elkaar aansluiten. Brede scholen doen wat dat betreft al belangrijk werk en dat verdient grote waardering. Maar onderwijs en kinderopvang kunnen overal beter samenwerken.

Cultuurverschillen staan die samenwerking nu vaak in de weg. Ik roep u op die verschillen te overbruggen.

Dat kan al met eenvoudige middelen. U kunt bijvoorbeeld een gezamenlijk teamoverleg van medewerkers van school en kinderopvang instellen. Een andere mogelijkheid is het organiseren van gezamenlijke studiedagen. En u kunt met één programma voor de voor- en voerschoolse educatie (VVE) werken in zowel peuterspeelzaal, kinderopvang als het onderwijs. Daardoor krijgen medewerkers goed inzicht in elkaars kennis en ervaring. Dat draagt bij aan de wederzijdse waardering.

Kortom: u kunt nu zelf al stappen zetten op weg naar de 'nieuwe tijden' waarover het op dit congres gaat. Daarmee hoeft u niet te wachten op de experimenten die ik net noemde. Ik wens u daarbij veel vindingrijkheid en succes.

Dank voor uw aandacht.